

рівня сформованості колективу та поставлених перед ним завдань; розвивати впевненість у собі як умову ефективної та результативної управлінської діяльності; підбирати сучасні управлінські інструменти для максимального використання власного потенціалу; використовувати знання про власну особистість в процесі ефективної та результативної взаємодії з колегами та жителями громади.

Пятківський Р.О.

ЦІННІСНА ДЕЗОРІЄНТАЦІЯ ЯК ПРИЧИНА КОРУПЦІЙНИХ ДІЙ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ

Попри засудження корупції державних службовців як вкрай небезпечного та шкідливого явища у житті суспільства, котре перешкоджає його поступу та внутрішній консолідації, бракує досліджень які б глибоко вивчали причини даного явища. Критикуючи та борючись із проявами недоброчесності чиновників, зазвичай намагаються реагувати на факти та наслідки неправомірних дій, а не на причини, які їх зумовлюють. Однак будь-яка ефективна стратегія змін неодмінно передбачає виправлення неналежних підстав, тиск на причини невідповідності з метою їх усунення чи корегування. Саме тому погоджуємось із думкою дослідників, які стверджують, що «з'ясування причин та умов, які детермінують корупційну злочинність, є необхідною умовою ефективної профілактики цих злочинів, а також дає змогу зрозуміти зумовленість такого антисоціального явища як корупція і, відповідно, визначати її поширеність і характер» [1, с. 318].

На наш погляд, пояснювати корупційні дії управлінців виключно прагненням наживи конкретних осіб, яке посилюється в умовах неефективного інституційного та громадянського контролю, є певним спрощенням складності проблеми. Однією з головних причин, яка лежить в основі більшості посадових зловживань чиновників є нездатність багатьох із них зорієнтуватись в аксіологічній площині публічного управління.

Диференціюючи факти свого життя по їх значущості, особа реалізує ціннісне відношення до світу, формуючи стійкі ціннісні орієнтації, які, набуваючи характеру норм, визначають внутрішній стрижень і форми її поведінки. Виступаючи головними мотивами активності суб'єкта, ціннісні орієнтири впливають на емоції, волю, рішучість і цілеспрямованість індивіда, який на їх основі вибудовує власну програму соціальної дії, приймає рішення і здійснює вчинки у суперечливих ситуаціях повсякденного життя, зокрема здійснюючи професійну діяльність.

Державний службовець в Україні постійно потрапляє у зону корупційних ризиків в результаті хронічного перебування у ситуації конфлікту внутрішніх спонукань, відбитих у його свідомості у вигляд самостійних, слабо пов'язаних цінностей. Показником внутрішнього особистісного конфлікту українського бюрократа є сумнів у справжній цінності мотивів і принципів, якими він керується у професійній діяльності. Як наслідок, державний службовець схильний чинити корупційні дії реагуючи на ситуативну вигоду, не відчуваючи застережень сумління, адже неусталеність ціннісних орієнтирів розмиває моральні параметри

самооцінки особи і дозволяє їй виправдати себе перебуванням у непростих життєвих обставинах та соціальному середовищі, представники якого звикли взаємодіяти не лише у правовій площині. Таким чином, наявність ціннісних конфліктів у свідомості держслужбовця може спричинити руйнування його світоглядної структури, деструкцію міжособистісних стосунків на робочому місці і, як наслідок, вчинення антисоціальних дій, в тому числі корупційних.

Окреслимо ключові осі ціннісних конфліктів, які часто дезорієнтують українського державного службовця, нівелюючи етичні засади його професійної поведінки.

Гіркий досвід бездержавництва та хронічного відчуження влади від народу закріпив в українській історичній свідомості аксіологічний конфлікт між соціальним інститутом та соціальним суб'єктом, що, в свою чергу, дезорієнтує публічного службовця у питанні об'єкту служіння. Державна служба нерідко продовжує сприйматись як сфера виконання посадових обов'язків, пов'язаних з чинною владою та безпосереднім керівництвом, при цьому дещо відчужених від інтересів безпосередніх громадян. Ілюзія монополії влади чиновництва, виступає передумовою зловживань з їхнього боку.

Ціннісний конфлікт нерідко спостерігається і щодо мотивів поступлення на державну службу. У належному служінню суспільному благу управлінець не завжди бачить шлях до забезпечення власного інтересу та потреб свого найближчого оточення, а тому не відмовляється отримати пряму вигоду через преференції, які потенційно може забезпечити перебування в органах влади. В основі даного конфлікту лежить невміння суб'єкта побачити перетин соціальних ролей, обов'язків і перспектив як представника великих і малих соціальних груп.

На жаль, державний службовець в Україні не завжди виступає послідовним державцем, який у державному організмі бачить вищу цінність. З цим пов'язана небезпека виникнення низки ціннісних конфліктів, пов'язаних із суб'єктивними переконаннями та вподобаннями чиновників.

Так, недотримання принципу політичної неупередженості на державній службі стає причиною ціннісного конфлікту між професійним обов'язком забезпечити впровадження рішень легітимної влади і власними політичними переконаннями, які не обов'язково співпадають на даний момент.

Широко розповсюдженою в українських органах виконавчої влади залишається практика порушення принципів верховенства закону та законності через ціннісну орієнтацію на устелений корпоративний звичай, норму та інтерес органу чи відомства, членом яких виступає публічний службовець. В таких випадках державний службовець може приймати моральні та адміністративні рішення не об'єктивно через критичне опертя на «букву закону», а в емоційно-інтуїтивний спосіб, керуючись почуттями емпатії, прихильності до конкретної особи чи групи.

Негативні наслідки ціннісної дезорієнтації державних службовців можна спостерігати у негативних прикладах діяльності представників виконавчої влади, які протиставляють політичний, економічний, культурно-побутовий інтерес своєї територіальної громади національному інтересу всіх громадян держави або ж сприяють здобуттю посад та вигоди «земляками» в незаконний спосіб.

Таким чином, ціннісні конфлікти у свідомості державних службовців стають передумовами корупційних дій та інших форм зловживань владою. Окрім інституційного контролю за дотриманням принципів державної служби – верховенства права, законності, професіоналізму, патріотизму, добросовісності, ефективності, забезпечення рівного доступу до державної служби, політичної неупередженості, прозорості, стабільності, – які законодавчо закріплені у статті 4 Закону України «Про державну службу» [2], втіленню закладених у них цінностей публічного управління повинно сприяти всебічна робота по зміцненню громадянської свідомості державних службовців.

Громадянська етика державних службовців, яка більше пов'язана із особистими цінностями та установками, ніж етика організаційна, сприятиме набуттю ними громадянських чеснот. Як показує досвід успішних європейських країн, чиновник, що почувається громадянином, краще і ефективніше сповнює професійний обов'язок, адже усвідомлює, що одночасно дбає про спільне, індивідуальне та родинне благо. Державна служба оцінюється як достойний соціальний інститут та професія, займаючись якою особа може проявити і розкрити себе, служачи всьому, що має для неї значущість, особистісний і суспільний смисл. На такі взірці і слід орієнтуватися під час реформування публічної служби в Україні.

Список використаних джерел

1. Державна антикорупційна політика і запобіганні та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / за ред. Проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л.Федоренка. – К.: Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.
2. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

Тарасенко Т.М.

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСКРЕЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

В умовах децентралізації влади важливим завданням є врахування сучасних підходів до доброго врядування у вимірі здійснення дискреційних повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Вивчення цього питання передбачає зосередження уваги не лише на розкритті їх як корупційного чинника [2 – 5], але й на тому, що дискреційні повноваження дають змогу збільшити рівень свободи органів і посадових осіб місцевого самоврядування у діяльності щодо виконання функцій місцевого самоврядування. Особливого значення це набуває за умов відсутності можливості прийняття рішень іншим шляхом. Відповідно, наявність певних дискреційних повноважень дозволяє органу або посадовій особі місцевого самоврядування вирішувати на власний розсуд у межах правового поля окремі питання місцевого значення. Зазначене актуалізує питання їх